Tafsiira Suuratu Yuusuf-Seenaa Xumuraa

Description

Alhamdulillah Rabbil aalamiin seenaa jiâ€™a baayâ€™ee dura jalqabne kunoo as irratti xumurra. Dhugumatti seenaa ajaaâ€™ibaa nama barsiisu fi namummaa namaa sirreessudha. â€œAni kana booda nama akkami taâ€™uu qabaa?â€• nama jechisiiisa. Kutaa darbe irraa itti fufuun seenaa Yuusuf xumuraa ni ilaalla. Garuu tafsirri suuratu Yuusuf asirratti hin xumuramu. In sha Allah itti fufa.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ آوَىٰ إِلَيْهِ أَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ
إِن شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ ﴿٩٩﴾

Yommuu Yuusufitti seenan, haadha fi abbaa isaa ofitti dhiyeesse. Ni jedhes, â€œYoo Rabbi fedhe nagaha taatanii Misirin seenaa.â€• [Suuratu Yuusuf 12:99]
Yaâ€™quubi fi maatiin isaa Yuusufin wal-qunnamuuf biyya isaanii keessaa bahuun gara biyya Misiritti qajeelan. Yommuu isa bira gahan, Yuusuf abbaa fi haadha isaa ofitti qabe, ni hammate. Akkanas jedhe: Yoo Rabbi fedhe, haala beela, dheebuu fi sodaa irraa nagaha taataniin Misiriin seenaa.[1] Yuusuf Misir keessatti nageenya isaaniif waadaa galuun dura fedhii Rabbii ni durse (In sha Allahu (yoo Rabbi fedhe) jedhe). Sababni isaas, yoo Rabbiin oltaâ€™aan hin fedhin, fedhiin gabroota buâ€™aa homaatu buusu hin dandaâ€™u. Kanaafu, Yuusuf Misir keessatti nagahaan jiraachu waadaa yommuu galu, biyya haarawa keessatti Rabbiin madda nageenyaa fi badhaadhinnaa akka taâ€™e isaan yaadachiise.[2]

Abjuun Waggaa Dheeraa Dura Argee Yommuu Galma Gahu

وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا ۖ وَقَالَ يَا أَبَتِ هَٰذَا تَأْوِيلُ
رُؤْيَايَ مِن قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا ۖ وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ
السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُم مِّنَ الْبَدْوِ مِن بَعْدِ أَن نَّزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ
إِخْوَتِي ۚ إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ ۚ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿١٠٠﴾

Abbaa fi haadha isaa zufaana irratti olfuudhe. Isaanis sujuuda isaaf buâ€™an. Innis ni jedhe, â€œYaa abbaa koo! Kuni hiika abjuu tana duraati. Gooftaan kiyya dhugaa ishii taasise jira. Yommuu mana hidhaa keessaa na baasee fi erga sheyxaanni jidduu kiyyaa fi obboleeyyan kiyyaa balleesse booda baadiya keessaa isin fide, tola natti oolee jira. Dhugumatti, Gooftaan kiyya wanta fedheef Laxiifa. Dhugumatti Inni Al-Aliim (Beekaadha), Al-Hakiim (Ogeessa).â€• [Suuratu Yuusuf 12:100]

Yuusuf (aleyh salaam) haadha abbaa fi obboleeyyan isaa gara masara mootummaa erga ol seensisee booda isaan kabajuuf haadha abbaa isaa zufaana (barcumaa mootii) irra teesise.

Abbaa fi haatii Yuusufi zufaana irraa gadi buâ€™uun Yuusufif sujuuda buâ€™an. Obboleeyyan isaas sujuuda isaaf buâ€™an. Asitti sujuunni isaan buâ€™an sujuuda ibaadaa osoo hin taâ€™in sujuuda kabajaati. Yeroo sanatti nama sadarkaa guddaa qabuuf sujuudun sochii nageenya itti wal-gafaatanii fi kabajaniiti. Sababni isaas, akka aadaa isaanitti sujuunni hiika nageenya wal gaafachuu fi wal kabaju qaba. Shariâ€™aan Yaâ€™quub sujuuda akkanaa ni hayyamaa ture. Garuu akka shariâ€™aa keenyaatti Rabbiin ala namaaf ykn wanta tokkoof sujuudun dhoowwadha. Rabbiin shariâ€™aa nabiyyoota darbanii ni fooyyesse, shariâ€™aan (seerri) Nabiyyii keenyaa hunda caalaa guutuu kan taâ€™eedha. Kanaafu, akka shariâ€™aa Nabii Muhammadiitti (SAW) kabaja agarsiisuuf eenyufillee sujuuda buâ€™uun ykn mataan gadi jechuun hin hayyamamu. Kuni Rabbi qofaaf taâ€™a. Akka hadiisa keessatti dhufeetti: Muâ€™aaz ibn Jabal yommuu Soriyaa irraa deebiâ€™uu Masjiida Nabiyyii (Sallallahu aleyh wassallam) seenun sujuuda isaaf buâ€™e. Nabiyyinis (S.A.W) rifachuun akkana jedhe: â€œYaa Muâ€™aaz kuni maalidhaa?â€• Muâ€™aazis akkana jechuun deebise: â€œAni gara Sooriyaa deemee namoonni qeeysi isaaniittiif kan sujuudan arge. Siif sujuudun isaan caalaa siif mala.â€• Nabiyyinis (S.A.W) â€œKana hin godhinâ€• jechuun namaaf sujuudu irraa dhoowwan. (Sunan Ibn Maajah (1853)[3]

Yuusuf kabajaaf jecha yommuu maatiin isaa isaaf sujuudan argu, abjuu yeroo ijoollummaatti arge yaadatee akkana jedhe: **â€œYaa abbaa koo! Kuni hiika abjuu tana duraati. Gooftaan kiyya dhugaa ishii taasise jira.â€•**

Akkuma jalqaba suurah tanaa irratti dubbate Yuusuf abjuudhaan urjiileen kudha tokko, aduu fi jiyni kan isaaf sujuudan arge. Urjiileen kudha tokko obboleeyyan isaa kudha tokko bakka buâ€™u. Aduu fi jiiyni immoo abbaa haadha bakka buâ€™u. Kunoo amma abbaa haati fi obboleeyyan isaa isaaf sujuudun hiikni abjuu ifa bahe. Gooftaan isaa abjuu tana dhugaa ijaan mulâ€™attu taasise.

Itti aanse qananii Gooftaan isaa isa qananiise tarreessu jalqabe:
1-Mana hidhaa keessaa isa baasu
2-Sheyxaanni jidduu isaati fi obboleeyyan isaa erga balleesse booda Rabbiin maatii isaa baadiyaa keessaa isa baasun magaalaa Yuusuf keessa jiraatutti fidu.

Yommuu mana hidhaa keessaa na baasee fi erga sheyxaanni jidduu kiyyaa fi obboleeyyan kiyyaa balleesse booda baadiya keessaa isin fide, tola natti oolee jira.

Asitti Yuusuf jechoota ajaaâ€™ibaa fayyadame. â€œMana hidhaa keessaa na baasun akkamitti Rabbiin tola akka natti oole ilaalaa.â€• jedhe. Eela keessaa baafamun mana hidhaa keessaa baafamu caalaa qananii guddaa haa taâ€™uyyu malee waaâ€™ee eelaa asitti hin kaasne. Yuusuf beekaatumaan eela

dubbachuu dhiise. Sababni isaas, waaâ€™ee eela itti darbamee kaasun obboleeyyan isaa kana dura dhiifama godheef qaanessa. (Dhiifama gochuu jechuun badii namni suni hojjate yaadachiisu dhiisuu fi adabuu dhabuudha.) Kanaafu, Yuusuf tana dura obboleeyyan isaatiin, â€œHarâ€™a komiin (waqqasaan) isin irra hin jiru, dhiifama isiniif godheâ€• waan jedheef, waaâ€™ee eelaa kaasun isaan qaanessu hin barbaanne. Kunoo namni dhiifama namaaf godhu akkana taâ€™uu qaba.

Badii obboleeyyan isaa hojjatan sheyxaanatti maxxanse. Sababni isaas, hasaasaa isaatiin kan badii kana akka hojjatan isaan kakaasaa fi dhiibaa ture sheyxaana. Sheyxaana malee eenyutu â€œabbaa irraa ilma jaallatamaa fageessun jaalala isaa ni argannaâ€• jedhanii akka yaaadan isaan kakaasaa? Sheyxaanni waanyu (hasada) isaan keessatti bobeessun hariiroo Yuusufi fi obboleeyyan isaa jidduu jiru balleesse. Garuu Rabbiin tola isaatiin waggaa dheeraa booda Misir keessatti wal-qunnamsiisuun hariiroo jidduu isaanii jiru ni bareechise.

Dhugumatti, Rabbiin eela keessaa Yuusufin baraarun, mana hidhaa keessaa isa baasun bulchaa aangoo guddaa qabu gochuu fi maatii isaatiin wal-qunnamsiisuun tola guddaa isatti oole. Kunis sadarkaa sadarkaan haala namni ijaan hin argineenii fi hin hubanneen raawwatame. Kanaaf itti aanse ni jedhe: â€œ **Dhugumatti, Gooftaan kiyya wanta fedheef Laxiifa. Dhugumatti Inni Al-Aliim (Beekaadha), Al-Hakiim (Ogeessa).â€•**

Jechi Laxiif jedhu hiika lama qaba:
1ffaaâ€“ Hojiwwan fedhe tartiiba qabsiisuu fi galmaan gahuuf tarkaanfilee dhokatoo fi baayâ€™ee gaarii kan fudhatu; iccitiiwwan garmalee dhokatoo kan beeku.
2ffaa-Mararfataa

Rakkoolee fi miidhamni nama irra gahuu mararfannaa fi tarkanfilee dhokatoo Rabbiin fudhatu taâ€™uu dandaâ€™u. Sababni isaas, rakkooleen kunniin wanta gaarii guddaa Rabbiin fedhetti geessu dandaâ€™u. Waanyon wanta badaa barbaadun shira (dhara) xaxa. Rabbiin immoo shirri isaanii kuni wanta gaariitti akka geessu taasisa.[4]

Akka fakkeenyaatti, wanta Yuusufiin muudateedha. Rabbiin sababa obboleeyyan isaa eelatti isa darbaniin Misir keessatti sadarkaa fi aango olâ€™aanaatti isa geesse. Kuni Yuusufif mararfannaadha, akkasumas, haala dhokataan bakka olâ€™aanaa isa geessudha. Akkuma irranitti jenne Laxiif -Hojiwwan fedhe tartiiba qabsiisuu fi galmaan gahuuf tarkaanfilee dhokatoo fi baayâ€™ee gaarii kan fudhatu; iccitiiwwan garmalee dhokatoo kan beekudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Al-Laxiif waan taâ€™eef hojiiwwanii fi karoora Isaa haala namni hin hubannee fi hin argineen galmaan gaha.

Mee ilaali, akkaataa Rabbiin Yuusufin bakka olâ€™aanaa geesse hiika Al-Laxiif sirritti ibsa. Eenyutu mucaan kuni eela keessaa baraaramuu fi mana hidhaa keessaa baafamuun bulchaa olâ€™aana biyya Misir taâ€™a jedhe yaadee? Eelatti darbamuun, Misiritti akka gabraatti gurguramuu fi mana hidhaatti darbamuun tarkaanfilee dhokatoo sadarkaa olâ€™aanatti Yusufin geessaniidha. Tarkaanfilee dhokatoo kanniin Rabbiin malee eenyullee hin fudhatu. Akkasumas, qormaataa fi rakkoolee kanniin keessaa isa baasun, beekumsaa fi qananii baayâ€™ee isaaf kennuun mararfannaa Rabbii agarsiisa.

Tarkaanfilee Milkaa'innaa Nabii Yuusuf (A.S) keessa darbe

Wanti asirraa hubannu, *rakkoolee fi qormaanni nu qunnaman tarii sadarkaa olâ€™aana irra nu geessu dandaâ€™u. Kanaafu, obsuu fi taqwaa qabaachu barbaachisa.* Kanaafi, suurah (boqonnaa) tana keessatti irra deddeebiâ€™un obsaa fi taqwaa kaasa.

â€œDhugumatti Inni Al-Aliim (Beekaadha), Al-Hakiim (Ogeessa).â€• Kana jechuun Rabbiin wanta hundaa kan beekudha. Al-Hakiim-wanta hundaa bakka isaaf malu kan kaaâ€™u, dhimmoota hundaa yeroo isaaniif murtaaâ€™e keessatti galmaan kan gahuudha.[5] Yuusuf (aleyh salaam) yommuu ajalli isaa dhiyaatu, Gooftaa isaa haala kanaan kadhate:

۞ رَبِّ قَدْ ءَاتَيْتَنِي مِنَ ٱلْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِن تَأْوِيلِ ٱلْأَحَادِيثِ
فَاطِرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ أَنتَ وَلِيِّۦ فِي ٱلدُّنْيَا وَٱلْأَخِرَةِ تَوَفَّنِي
مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٠١﴾

â€œ**Gooftaa kiyya! Mootummaa irraa [qooda wayii] naaf kennite, hiika abjuu na barsiiste, [Yaa] Uumaa samiwwanii fi dachii, Ati addunyaa fi Aakhiratti Tiiksaa kiyya, Muslima godhi na ajjeessi, warra gaggaariittis na dabali.â€•** [Suuratu Yuusuf 12:101]

Yuusuf (aleyh salaam) duâ€™aayi kana Gooftaa isaa faarsu fi qananii Inni irratti oolu amanuun jalqabe. Kana sababa baayâ€™eef hojjate. Karaan hundarra gaariin Rabbiin itti galateeffatan, qananii fi tola Isaa dubbachuudha. Qananiiwwan Isaatiif Rabbiin galateeffachuun tola dabalataa argachuutti nama geessa.

Akkuma Rabbiin oltaâ€™aan jedhe: â€œ***Yoo galateeffatan, isiniif dabala.â€•*** Suuratu Ibraahim 14:7

Yuusuf akkana jechuun qananii Rabbiin isatti oole dubbate: â€œ**Gooftaa kiyya! Mootummaa irraa [qooda wayii] naaf kennite, hiika abjuu na barsiisteâ€•**

Rabbiin Yuusufif mootummaa Isaa irraa aangoo muraasa kenneef. Akkasumas, beekumsa Isaa daangaa hin qabne irraa beekumsa abjuu hiiku Yuusufiif kenne. Yuusuf ni jedhe, â€œMootummaa (aangoo) irraa qooda wayii naaf kenniteâ€¦â€• Kana jechuun aangoo ministeera diinagde. Aangoo Rabbiitiin yommuu wal bira qabamu aangoon ministeera diinagde xiqqoodha. Akkasumas, beekumsa Rabbiitiin yommuu wal bira qabamu beekumsi abjuu hiiku xiqqaadha.

â€œ[Yaa] Uumaa samiwwanii fi dachiiâ€•

Faaxir jechuun dhabama irraa kan argamsiisuu (uumudha). Qurâ€™aana keessatti wanti maqaa â€œAl-Faaxirâ€• jedhu booda dhufu samaawati wal-ard (samiiwwanii fi dachii) dha. Al-Faaxir Rabbi qofaaf itti fayyadaman. Sababni isaas, Isa qofatu wantoota dhabama irraa uuma. Boca umamtootaa jijjiruu qofa osoo hin taâ€™in dhabama irraa argamsiisa. Ilmi namaa immoo wanta Rabbiin dursee uume fooyyessa ykn jijjira.

â€œAti addunyaa fi Aakhiratti Tiiksaa kiyya.â€• Yuusuf maqaa Rabbi kan biraatti fayyadame. Al-Waliyy- hiikni isaa Tiiksaa fi Hiriyyaa. Al-Mawlaa fi Al-Waliyy maqaalee Rabbii hiika wal fakkaatu qabaniidha. Sababni isaas, lamaanu hundee tokko irraa dhufan. Hundeen kunis jecha â€œ*yali*â€• jedhuudha. Yali jechuun wanta tokkotti ykn nama tokkotti aanu (dhiyaatu). Kanaafu, Al-Waliyy jechuun Dhiyoo kan taâ€™ee jechuudha. Arabiffa keessatti deeggartoonni, maatii fi eegdonni nama tokkoo waliyy jedhamu. Qurâ€™aanni Rabbin waliyyi muâ€™mintoota fi yatimootaa akka taâ€™etti ibsa.

Yuusuf naamusa duâ€™aayi erga hordofee booda wanta Gooftaa isaa irraa kajeelu dubbate: **â€œMuslima godhi na ajjeessiâ€¦â€•** Duâ€™aayin isaa hiika gadi fagoo qabdi. Jalqaba qananii Rabbiin isarratti oole ni amane. Garuu amma wanta san caalaa qaali (baayâ€™ee barbaachisaa) taâ€™e kadhate. Wanti kunis: *Islaama irratti duâ€™uudha*. Tuqaa kana irratti garmalee itti xinxalluu qabna. Sababni isaas, xumura irratti wanti garmalee murteessaan Rabbiif kan ajajamnu (Muslimoota) taane Isa qunnamuudha.[6]

Kanaafi, Yuusuf (aleyh salaam) Islaama irratti duâ€™uu Gooftaa isaa irraa kajeele. Rabbiin oltaâ€™aan: â€œ***Yaa warra amantan! Sodaa dhugaa Rabbiin sodaadhaa, Muslimoota taatanii malee hin duâ€™inaa.***â€• [7] jechuun gabroota Isaatiif dhaame. Sababni isaas, nama tokkoof kabajni hundarra guddaan muâ€™mina tawhiida qabu taâ€™ee duâ€™uudha.[8]

Yuusuf itti aanse â€œ**warra gaggaariittis na dabali.â€•** Jechuun kadhate. Kunis hiika gadi fagoo kan qabuudha. Yuusuf jireenya itti aantu (Aakhiraa) keessatti warra gaggaarii waliin akka Rabbiin isa kaasu kadhate. Garee namootaa amala gaggaarii addaa qaban keessaa tokko taâ€™uu barbaade. Warri gaggaariin kunniin nabiyyoota. Kuni barbaachisummaa hiriyummaa gaarii barbaadu agarsiisa. Nabiyyiin (sallallahu aleyh wassallam) akkana jedhan: â€œ*Namtichi amanti jaalallo (hiriyyaa garmalee wal jaallatanii) irra taâ€™a. Kanaafu, tokkoon keessan nama waliin hiriyyoomu sirritti haa ilaalu*.â€• (Sunan Al-Tirmizi 2378) Haala wali-galaatiin yommuu ilaallamu namni amala namoota isatti dhiyoo

taâ€™anii kooppi godha. kanaafu, namoonni gaggaarii fi hiriyyoonni isaanii gaggaariin Aakhiratti walitti fidamu.

Jechoota gabaabdu hiika gadi fagoo qaban kanaan Yuusuf tawhiida, guutummaa maqaalee fi amaloota Rabbii, dhugaadhaan Rabbiif harka kennuu isaa ni mirkaneesse. Duâ€™aayi waa baayâ€™ee of keessatti hammattee tanaan seenaan Yuusuf guduunfa baayâ€™ee bareedaa taâ€™een xumurame. [9]

Guduunfaa
âœ•Dhugumatti seenaa Yuusuf irraa barnoota guddaa arganne jirra. Seenaa kana irraa barnoonni guddaan keessa kiyya tuqe: ***tawaaduâ€™u (of-gadi qabuu)*** fi ***dhiifama namaaf gochuu***dha. Dhugumatti, baayâ€™een keenya yeroo milkaaâ€™inna guddaa irra geenyu, milkaaâ€™inni kuni Rabbiin irraa akka taâ€™e dagachuun â€œNatu akkana godhe, kana galmaan gaheâ€• jenne dhaadanna. Garuu Yuusuf milkaaâ€™innaa fi qananii argate hunda gara Rabbiitti deebise. â€˜Rabbiitu qananii kana hunda naaf kenne.â€™ jechuun of-gadi qabe. Kuni amala gaarii hundi keenya qalbii keessatti dagaagsu qabnuudha.

âœ•Ammas, yommuu namni nu miidhu isaaf dhiifama gochuun garmalee nutti ulfaata. Kunoo Yuusuf obboleeyyan isaa qilee duâ€™aa irra isa geessaniif dhiifama godhe. Of-gadi qabuu fi dhiifama gochuun sadarkaa nama olkaasa. Rasuulli (S.A.W) akkana jedhan:
â€œ **Ù^ÙŽÙ ÙŽØ§ Ø²ÙŽØ§Ø¯ÙŽ Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ'Ù‡Ù• Ø±ÙŽØ¬Ù•Ù„Ø§Ù‹ Ø¨Ù•Ø¹ÙŽÙ•Ù'Ù^Ù• Ø¥Ù•Ù„Ø§ÙŽÙ' Ø¹Ù•Ø²Ù‹Ù'Ø§ Ù^ÙŽÙ ÙŽØ§ ØªÙŽÙ^ÙŽØ§Ø¶ÙŽØ¹ÙŽ Ø£ÙŽØÙŽØ¯ÙŒ Ù„Ù• Ù„ÙŽÙ'Ù‡Ù• Ø¥Ù•Ù„Ø§ÙŽÙ' Ø±ÙŽÙ•ÙŽØ¹ÙŽÙ‡Ù• Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ'Ù‡Ù•** â€•â€•
â€œ***Rabbiin namticha dhiifama namaaf godhuuf kabaja (jabeenya) malee hin dabaluuf, eenyullee Rabbiif jedhee gadi of hin qabu, Rabbiin sadarkaa isaa yoo olkaase malee***.â€• Jaamiâ€™u Tirmizi 2029

Asitti of-gadi qabuu jechuun qalbiin of gadi qabuu fi of-tuuluu (boonu) dhiisudha.

---

[1] Tafsiir Muyassar[2] Maâ€™aariju Tafakkur- 10/736, Lessons from Suurah Yuusuf-Yaasir Qaadi-fuula-151[3] Lessons from Suurah Yuusuf-Yaasir Qaadi-fuula 149-150[4] Maâ€™aariju Tafakkur-10/741, Madda olii, https://www.kuranvemeali.com/yusuf-suresi/99-ayeti-tefsiri[5] Tafsiir Saâ€™dii[6] Lessons from Suurah Yuusuf-Yaasir Qaadi-fuula 154-155[7] (Suuratu Aali-Imraan 3:102)[8] https://www.kuranvemeali.com/yusuf-suresi/101-ayeti-tefsiri[9] Lessons from Suurah Yuusuf-Yaasir Qaadi-fuula 155-156

Date Created
March 20, 2022
Author
admin